

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

14. studenoga 2018.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 2009/72/EZ – Članak 3. stavci 2., 6. i 15. i članak 36. točka (f) – Unutarnje tržište električne energije – Hipotetska narav prethodnih pitanja – Nedopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku”

U predmetu C-238/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Vilniaus miesto apylinkės teismas (Općinski sud u Gradu Vilnius, Litva), odlukom od 11. travnja 2017., koju je Sud zaprimio 9. svibnja 2017., u postupku

UAB „Renerga”

protiv

AB „Energijos skirstymo operatorius”,

AB „Lietuvos energijos gamyba”,

uz sudjelovanje:

UAB „BALTPPOOL”,

Lietuvos Respublikos Vyriausybė,

Achema AB,

Achemos Grupė UAB,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: M. Vilaras, predsjednik četvrtog vijeća, u svojstvu predsjednika trećeg vijeća, J. Malenovský (izvjestitelj), L. Bay Larsen, M. Safjan i D. Šváby, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: M. Aleksejev, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 3. svibnja 2018.,

* Jezik postupka: litavski

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za UAB „Renerga”, u početku V. Radvila, K. Pabijanskas i G. Balčiūnas, *advokatas*, C. Malamataris, *dikigoros*, A. Wilhelm, *Rechtsanwalt*, E. Righini, *avvocato* i C. Cluzel, *avocat*, a zatim V. Radvila i K. Pabijanskas, *advokatas*, E. Righini, *avvocato* i C. Cluzel, *avocat*,
- za AB „Energijos skirstymo operatorius” i AB „Lietuvos energijos gamyba”, A. Žindul, *advokatas*,
- za UAB „BALTPOOL”, A. Smaliukas i E. Junčienė, u svojstvu agenata,
- za Achemos Grupę UAB, G. Balčiūnas, *advokatas*,
- za litavsku vladu, D. Kriaučiūnas i R. Dzikovič, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, O. Beynet, Y. G. Marinova, A. Steiblytė i J. Jokubauskaitė, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 12. srpnja 2018.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 3. stavaka 2., 6. i 15. i članka 36. točke (f) Direktive 2009/72/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 13. srpnja 2009. o zajedničkim pravilima za unutarnje tržište električne energije i stavljanju izvan snage Direktive 2003/54/EZ (SL 2009., L 211, str. 55.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 12., svezak 4., str. 29.).
- 2 Taj je zahtjev upućen povodom spora između društva UAB „Renerga”, s jedne strane, i društava AB „Energijos skirstymo operatorius” i AB „Lietuvos energijos gamyba”, s druge strane, koji se odnosi na isplatu zateznih kamata za zakašnjelo plaćanje naknade za pružanje javne usluge društvu Renerga.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 U uvodnim izjavama 46. i 50. Direktive 2009/72 navedeno je:
  - „(46) Poštovanje zahtjeva javne usluge temeljni je zahtjev ove Direktive i važno je da se u ovoj Direktivi specificiraju zajednički minimalni standardi koje poštuju sve države članice i koji uzimaju u obzir ciljeve zaštite potrošača, sigurnosti opskrbe, zaštite okoliša i istovjetnih razina tržišnog natjecanja u svim državama članicama. Važno je da se zahtjevi javne usluge mogu tumačiti na nacionalnoj osnovi, uzimajući u obzir nacionalne okolnosti i podložno poštovanju prava Zajednice.
- [...]
- (50) Zahtjevi javne usluge, uključujući u pogledu univerzalnih usluga, i zajednički minimalni standardi koji iz njih slijede trebaju se dalje jačati kako bi se osiguralo da svi potrošači, posebno oni ugroženi, mogu imati koristi od tržišnog natjecanja i poštenih cijena. Zahtjevi javne usluge trebali bi se definirati na državnoj razini, vodeći računa o nacionalnim okolnostima; međutim, države članice trebale bi poštovati pravo Zajednice. [...]”

4 U članku 3. stavcima 2., 6. i 15. te direktive propisuje se:

„2. U potpunosti uzimajući u obzir odgovarajuće odredbe Ugovora, a posebno njegov članak 86., države članice mogu poduzećima koja djeluju u elektroenergetskom sektoru, u općem ekonomskom interesu, nametnuti obveze javne usluge koje se mogu odnositi na sigurnost, uključujući sigurnost opskrbe, redovitost, kvalitetu i cijenu isporuka te zaštitu okoliša, uključujući energetska učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu klime. Takve obveze moraju biti jasno definirane, transparentne, nediskriminacijske i provjerljive te moraju elektroenergetskim poduzećima Zajednice jamčiti jednakost pristupa nacionalnim kupcima. U vezi sa sigurnošću opskrbe, energetska učinkovitošću/upravljanjem potrošnjom te za ispunjenje ciljeva u vezi s okolišem i energijom iz obnovljivih izvora, kako je navedeno u ovom stavku, države članice mogu uvesti provedbu dugoročnog planiranja, vodeći računa o mogućnosti da treće strane zatraže pristup sustavu.

[...]

6. U slučajevima u kojima je predviđena financijska naknada, drugi oblici naknada i ekskluzivna prava koja država članica dodjeljuje za ispunjenje obveza predviđenih u stavcima 2. i 3., to se čini na nediskriminacijski i transparentan način.

[...]

15. Države članice po provedbi ove Direktive obavješćuju Komisiju o svim mjerama koje su usvojile radi ispunjenja obveza univerzalne usluge i javne usluge, uključujući zaštitu potrošača i zaštitu okoliša, te njihov mogući učinak na nacionalnu i međunarodnu konkurenciju, bez obzira na to zahtijevaju li takve mjere odstupanje od ove Direktive. Nakon toga svake dvije godine obavješćuju Komisiju o svim promjenama takvih mjera, bez obzira na to zahtijevaju li one odstupanje od ove Direktive.”

5 U članak 36. točki (f) navedene direktive predviđeno je:

„Pri izvršavanju regulatornih zadataka navedenih u ovoj Direktivi regulatorno tijelo poduzima sve razumne mjere za ostvarivanje sljedećih ciljeva u okviru svojih dužnosti i ovlasti kako je utvrđeno člankom 37., uz blisko savjetovanje, prema potrebi, s drugim relevantnim nacionalnim tijelima, uključujući tijela za tržišno natjecanje, i ne dovodeći u pitanje njihove nadležnosti:

[...]

(f) osiguravanje dodjeljivanja odgovarajućih poticaja operatorima sustava i korisnicima sustava, kako kratkoročno tako i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti rada sustava i poticanja integracije tržišta”.

Litavsko pravo

6 Direktiva 2009/72 prenesena je u litavski pravni poredak Energetikos įstatymasom (Zakon o energiji), Elektros energetikos įstatymasom (Zakon o električnoj energiji) i Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymasom (Zakon o energiji iz obnovljivih izvora).

7 Na temelju odredbi Zakona o električnoj energiji, litavska vlada usvojila je 18. srpnja 2012. Vyriausybės nutarimas Nr. 916 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros energetikos sektoriuje teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo (Vladina rezolucija br. 916 o okviru za opskrbu električnom energijom u sustavu obveza javne usluge). Na temelju točke 3. te rezolucije, „naknadom za pružanje javne usluge” upravlja se u skladu s okvirom za upravljanje naknadom za pružanje javne usluge koji je uspostavljen Vyriausybės nutarimas Nr. 1157 Dėl Viešuosius interesus atitinkančių paslaugų elektros

energetikos sektoriuje lėšų administravimo tvarkos aprašo patvirtinimom (Vladina rezolucija br. 1157 o okviru za upravljanje naknadom za pružanje javne usluge u sektoru opskrbe električnom energijom), usvojenim 19. rujna 2012.

- 8 U točki 18.1 Vladine rezolucije br. 916 predviđa se mogućnost privremene obustave naknade za pružanje javne usluge plaćene u skladu s načinima i uvjetima predviđenima Vladinom rezolucijom br. 1157 ako pružatelj javne usluge ili osobe koje su s njim povezane u cijelosti ili djelomično ne plate naknadu za pružanje javne usluge dugovanu za stvarno potrošenu električnu energiju sukladno točki 16. te potonje rezolucije.
- 9 Vladina rezolucija br. 1157 definira „povezane osobe” (točka 3. peti podstavak). Tom je rezolucijom u točki 26.1 predviđeno da operator distribucijskog sustava, stjecateljsko poduzeće i administrator privremeno obustavljaju plaćanje ako pružatelj javne usluge ili osobe koje su s njim povezane ne uplate naknadu za pružanje javne usluge dugovanu za stvarno potrošenu električnu energiju. Istom odredbom određuju se uvjeti pod kojima se to plaćanje može nastaviti. U točki 26.2 iste rezolucije propisuje se da se, ako se pružatelj javne usluge povuče iz grupe povezanih osoba u kojoj najmanje jedan član u cijelosti ili djelomično ne plati naknadu za pružanje javne usluge dugovanu za stvarno potrošenu električnu energiju, nepodmirena naknada za pružanje javne usluge isplaćuje tom pružatelju tek kada osoba s kojom je bio povezan u cijelosti plati naknadu dugovanu za stvarno potrošenu električnu energiju do trenutka povlačenja.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 10 Društvo Renerga upravlja s pet elektrana u kojima proizvodi električnu energiju iz obnovljivih izvora energije. Energijom koju proizvodi opskrbljuje distribucijski sustav. Društvo Renerga s Achemom AB i drugim društvima čini dio UAB Achemos grupè.
- 11 Na temelju ugovora zaključenih 7. siječnja i 19. lipnja 2013. između društva Renerga i tuženikâ u glavnom postupku, društvo Renerga obvezuje se prodavati tim tuženicima svu električnu energiju koju proizvede i koju isporuči u mrežu, a oni je se obvezuju kupovati i plaćati. Na temelju tih ugovora, cijena koju tuženici u glavnom postupku moraju platiti društvu Renerga za tu električnu energiju sastoji se od tržišne cijene električne energije i naknade za pružanje javne usluge, koja odgovara razlici između, s jedne strane, fiksne cijene koja se primjenjuje na električnu energiju koju je društvo Renerga proizvelo u skladu s načinima i pod uvjetima predviđenim propisima i, s druge strane, tržišne cijene.
- 12 Administrator naknade za pružanje javne usluge UAB „BALTPOOL” obavijestio je 25. veljače 2016. tuženike u glavnom postupku da je, u skladu vladinim rezolucijama br. 916 i 1157, u cijelosti privremeno obustavljeno plaćanje naknade za pružanje javne usluge društvu Renerga dok društvo Achema ili druge s njim povezane osobe u cijelosti ne plate naknadu za pružanje javne usluge dugovanu za stvarno potrošenu električnu energiju. Prema BALTPOOL-u, s jedne strane, društvo Achema nije u potpunosti ispunilo svoju obvezu plaćanja naknade za javnu uslugu za stvarno potrošenu električnu energiju i, s druge strane, s obzirom na to da je temeljni kapital društva Achema i kontrolni udio u društvu Renerga držala Achemos Grupè, društva Achema i Renerga morala su se smatrati povezanim osobama.
- 13 Energijos skirstymo operatorius obavijestio je 26. veljače 2016. društvu Renerga da je plaćanje dugovane naknade za pružanje javne usluge privremeno obustavljeno. Lietuvos energijos gamyba uputio je 8. ožujka 2016. društvu Renerga slično priopćenje u kojem je naveo da je plaćanje naknade za pružanje javne usluge privremeno obustavljeno na neodređeno vrijeme i da će mu prodana električna energija biti plaćena samo po tržišnoj cijeni.

- 14 BALTPPOOL je u dopisu od 10. ožujka 2016. upućenom društvu Renerga pojasnio da je 31. siječnja 2016. društvu Achema bio poslan račun u ukupnom iznosu od 629 794,15 eura, koji je uključivao porez na dodanu vrijednost, s datumom dospijeca 24. veljače 2016. Iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da 25. veljače 2016. društvo Achema nije platilo taj račun te se stoga plaćanje naknade za pružanje javne usluge društvu Achema i svim osobama koje su s njime bile povezane moralo privremeno obustaviti.
- 15 Budući da tuženici u glavnom postupku nisu ispunili svoju obvezu i platili društvu Renerga punu cijenu dugovanu za električnu energiju koju su bili kupili, posebno naknadu za pružanje javne usluge, koja predstavlja cjenovni element kupljene električne energije, prema društvu Renerga akumulirali su dug u iznosu od 1 248 199,81 euro.
- 16 Taj dug isplaćen je društvu Renerga 21. travnja 2016., na dan na koji je društvo BALTPPOOL donijelo odluke upućene tuženicima u glavnom postupku o isplati privremeno obustavljene naknade za pružanje javne usluge.
- 17 Društvo Renerga podnijelo je 12. prosinca 2016. pred Vilniaus miesto apylinkės teismas (Općinski sud u Gradu Vilnius, Litva) tužbu kojom traži da se društvima Lietuvos energijos gamyba i Energijos skirstymo operatorius naloži da mu isplate, redom, 9172,84 i 572,82 eura odštete odnosno zateznih kamata za zakašnjelo plaćanje naknade za pružanje javne usluge na temelju ugovora o kupoprodaji električne energije zaključenih 7. siječnja i 19. lipnja 2013. Nadalje, društvo Renerga zahtijevalo je da se tuženicima u glavnom postupku naloži da mu na te iznose isplate kamate po godišnjoj stopi od 8,05 %.
- 18 Smatrajući da spor zahtijeva razjašnjenja u pogledu Direktive 2009/72, Vilniaus miesto apylinkės teismas (Općinski sud u Gradu Vilnius) odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

- „1. Treba li cilj ‚osiguravanj[a] dodjeljivanja odgovarajućih poticaja operatorima sustava i korisnicima sustava, kako kratkoročno tako i dugoročno, radi povećanja učinkovitosti rada sustava i poticanja integracije tržišta‘, propisan u članku 36. točki (f) Direktive 2009/72/EZ, koji regulatorno tijelo mora ostvariti prilikom izvršavanja regulatornih zadataka koji su pobliže navedeni u navedenoj direktivi, shvatiti i tumačiti na način da se njime zabranjuje nedodjeljivanje poticaja (naknade za pružanje javnih usluga) ili njihovo ograničavanje?
2. Imajući u vidu da na temelju članka 3. stavka 2. Direktive 2009/72 obveze pružanja javne usluge moraju biti jasno definirane, transparentne, nediskriminirajuće i provjerljive te da je u članku 3. stavku 6. iste direktive propisano da financijska naknada za ispunjenje obveza pružanja javne usluge mora biti dodijeljena na nediskriminirajući i transparentan način:

Treba li članak 3. stavke 2. i 6. Direktive 2009/72 tumačiti na način da se im se protivi ograničavanje mjere potpore koja je dodijeljena [pružateljima javne usluge] ako pravilno ispunjavaju svoje obveze pružanja javne usluge?

Treba li, u smislu članka 3. stavka 2. i članka 3. stavka 6. Direktive 2009/72, obvezu propisanu nacionalnim pravom – da se privremeno obustavi plaćanje naknade za pružanje javne usluge pružateljima javne usluge neovisno o tome jesu li obavili svoje djelatnosti i ispunili svoje obveze, pri čemu je razlog za ograničavanje (privremenu obustavu) plaćanja naknade za pružanje javne usluge ovisan o tome je li osoba povezana s pružateljem (isto poduzeće drži kontrolni udio u toj pravnoj osobi i pružatelju) platila naknadu za pružanje javne usluge obračunatu na temelju njezine potrošnje – smatrati diskriminatorom, nejasnom i takvom da ograničava pošteno tržišno natjecanje?

Treba li, u smislu članka 3. stavka 2. i članka 3. stavka 6. Direktive 2009/72, obvezu propisanu nacionalnim pravom – da se privremeno obustavi plaćanje naknade pružateljima javne usluge, iako su oni i dalje obvezni nastaviti u cijelosti ispunjavati svoje obveze pružanja javne usluge i uz to vezane ugovorne obveze prema poduzećima koja kupuju električnu energiju – smatrati diskriminatorom, nejasnom i takvom da ograničava pošteno tržišno natjecanje?

3. Je li na temelju članka 3. stavka 15. Direktive 2009/72, kojim se zahtijeva da države članice svake dvije godine Komisiju obavijeste o svim promjenama mjera koje su usvojile radi ispunjenja obveza univerzalne usluge i javne usluge, država članica dužna Komisiju obavijestiti o novom zakonodavstvu kojim se propisuju osnove, pravila i mehanizmi ograničavanja plaćanja naknade za javnu uslugu koju treba platiti pružateljima javnih usluga?
4. Povrjeđuje li država članica, time što je nacionalnim pravom propisala osnove, pravila i mehanizam ograničavanja naknade koju treba platiti pružateljima javne usluge, ciljeve provedbe Direktive 2009/72 i opća načela prava Unije (pravna sigurnost, legitimna očekivanja, proporcionalnost, transparentnost i nediskriminacija)?”

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

- 19 Komisija osporava dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku zbog toga što zatraženo tumačenje prava Unije nije korisno za rješenje spora u glavnom postupku. Naime, društvo Renerga nije obuhvaćeno obvezama pružanja javne usluge u smislu članka 3. stavka 2. Direktive 2009/72, s obzirom na to da ni odredbe vladinih rezolucija br. 916 i 1157 ni ugovori zaključeni s tuženicima u glavnom postupku nisu nametali obveze pružanja javne usluge proizvođačima električne energije iz obnovljivih izvora energije, kao što je to društvo Renerga.
- 20 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, u okviru suradnje između potonjeg i nacionalnih sudova predviđene člankom 267. UFEU-a, isključivo na nacionalnom sudu pred kojim je pokrenut postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da ocijeni, uvažavajući posebnosti predmeta, kako nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude tako i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Slijedom navedenog, kad se postavljena pitanja odnose na tumačenje ili valjanost pravnog pravila Unije, Sud je u pravilu dužan donijeti prethodnu odluku (presuda od 12. studenoga 2015., *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, t. 24. i navedena sudska praksa).
- 21 Međutim, iz ustaljene sudske prakse proizlazi da se odbijanje zahtjeva za prethodnu odluku koji je uputio nacionalni sud može opravdati ako se pravo Unije ne može ni izravno ni neizravno primijeniti na okolnosti slučaja (vidjeti u tom smislu presudu od 7. srpnja 2011., *Agafiței i dr.*, C-310/10, EU:C:2011:467, t. 28.).
- 22 U ovom slučaju svim svojim prethodnim pitanjima sud koji je uputio zahtjev u biti želi doznati protivli se Direktivi 2009/72 – točnije njezinu članku 3. stavcima 2., 6. i 15. i njezinu članku 36. točki (f) – i općim načelima prava Unije primjena nacionalnih odredbi koje u korist proizvođača električne energije predviđaju mogućnost privremene obustave plaćanja naknade za pružanje javne usluge, čiji je cilj promicanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije, dok osobe povezane s tim proizvođačima ne plate naknadu za pružanje javne usluge koja se duguje za električnu energiju koju su doista potrošili.
- 23 U tom pogledu članak 3. stavak 2. Direktive 2009/72 predviđa da, uzimajući u obzir relevantne odredbe UEZ-a, a posebno njegov članak 86., države članice mogu poduzećima koja djeluju u elektroenergetskom sektoru, u općem ekonomskom interesu, nametnuti obveze javne usluge koje se mogu odnositi na sigurnost, uključujući sigurnost opskrbe, redovitost, kvalitetu i cijenu isporuka te zaštitu okoliša, uključujući energetska učinkovitost, energiju iz obnovljivih izvora i zaštitu klime.

- 24 Međutim, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje ne proizlazi jasno je li u okolnostima glavnog postupka društvo Renerga podlijegalo obvezama pružanja javne usluge koju je dotična država članica nametnula na temelju te direktive.
- 25 U tom je smislu Sud, u skladu s člankom 101. svojeg Poslovnika, sudu koji je uputio zahtjev uputio zahtjev za pojašnjenje, na koji je on odgovorio dopisom od 26. ožujka 2018.
- 26 U svojem odgovoru sud koji je uputio zahtjev pojasnio je da litavsko zakonodavstvo društvu Renerga nije nametalo imperativnu obvezu proizvodnje i opskrbe električnom energijom iz obnovljivih izvora energije. Prema mišljenju tog suda, društvo Renerga nije bilo uvršteno na popis pružatelja javnih usluga koji je donijela litavska vlada, već se dobrovoljno obvezalo proizvoditi električnu energiju i prodavati je tuženicima u glavnom postupku. Sud koji je uputio zahtjev također ističe da su pravni odnosi između društva Renerga i tuženika u glavnom postupku bili definirani ugovorima koje su zaključili 7. siječnja i 19. lipnja 2013., da su uređeni građanskim pravom te da su ti ugovori mogli biti raskinuti, tako da nije bilo potrebno tvrditi da je društvo Renerga imalo obvezu pružanja javnih usluga.
- 27 Stoga se odgovor koji dao sud koji je uputio zahtjev treba shvatiti na način da dotična država članica nije društvu Renerga nametnula obvezu pružanja javne usluge u smislu članka 3. stavka 2. Direktive 2009/72.
- 28 Iz toga slijedi da se odredbe prava Unije čije se tumačenje traži ne mogu primijeniti, bilo izravno ili neizravno, na okolnosti glavnog postupka i da su, prema tome, sva postavljena pitanja u tom predmetu hipotetske naravi.
- 29 Iz svih prethodnih razmatranja proizlazi da je zahtjev za prethodnu odluku nedopušten.

Troškovi

- 30 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) proglašava i presuđuje:

Zahtjev za prethodnu odluku koji je podnio Vilniaus miesto apylinkės teismas (Općinski sud u Gradu Vilniusu, Litva) odlukom od 11. travnja 2017. nije dopušten.

Potpisi